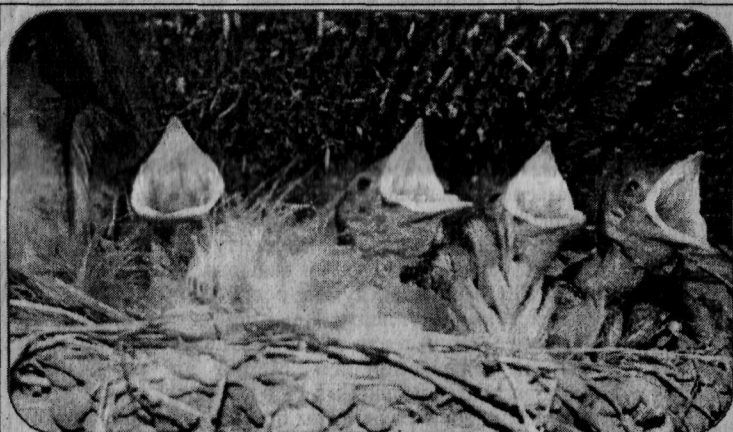

ВАРАКСИМ ПАМАШ

(Памаш нерген умбакыже...)

*Пөрт вуйышто вараксимже
Выче-выче вычымалта.
Шулдыр йымал чапайжым
Лый-луй ыштыл*

шогылталеш.

*Меат вараксимже гае
Молаи огына вычымалте?
Молаи гына вычымалтен,
Меат пырля огына иле!*

(К.Сануков. "Просветитель П.Глезденёв", Й-Ола, 2005 ий, 11-ше лаштык).

Тошто сныи ойжо келге шонымашан... Тенийсе идылак Экологий идалык семын увсртаралтын. Тиде шот денак памаш-шамычымат күлеш семын ачалыман, вүдшинчажымат йошкын деч эрыктыман, тўжвал тўшымат уэмдыман.

Вуртем Кораксола калык кодшо ийын вараксим памашым чаплын гына ачален шындыш, ял пайрсымат эртарыш. Тау нунылан, ёрдыж всрыш шалансн пытыше шочшышт-кушшыштат окса надыр дене полшенит. Пёртыштына але

мончаште вүдым кран гоч йоктарсна гынат, вургемым шўалташ Тошметсола памашыш коштына. А памаш вүд - памаш вўдак! Волыш вургемым оптен, шорвондо дене шурен, лупшен налаат, вургемет тугай ару лисил! А мончаште мыняр гана пунчалат, саадак эре шон лектеш.

Вараксим памаш. Кушеч лектын вара тиде памашын лўмжў?

Чылажат Владимир Гордесевич Егоров деч тўнгалын. Кужу жап туныктышылан ыштсн, вара изирак ийготан йоча-влаккан ойлымашым возаш, посна книга дене лукташ тўнгалс, тўн шотышто воспитаний те-мылан.

Тыге Вараксим памаш шочын (В.Егоров. "Вараксим памаш", Й-Ола, 2009 ий, 9-11 лаштык)

Кўчык историйже тыгай. Павыл ден Ольош вавайышт дек Кораксолаш кенсж

каникуллан толыныт. Кол кучаш моткоч йўратат. Кас марте 2 шўрлан ситыше пийнюго (тыге возымо) ден ошмаголым кучент моло кол тиде пўяште уке. Миклай ачашт кастене вашлияш мия. Мўнгў кўзымў йолгорно воктен курык йымач яндар памаш йога. Вўд йўаш пураш тўнгалыт - лсваш йымач вараксим чонсштен лектеш.

- Вараксимат вўд йўаш пурен мо? - воштылыт нўога-влак.

Кашташте лавыра да шудо гыч "чонгымо" пыжашымат шеклансн шуктеныт. Ачашт нунылан чыла радамын умылатерн пуа:

- Украина ден Белоруссийыште пёртым шун дене чонат. Пырдыжше ынже шельышт манын, шумым олым дене вара. Тыгай пёрт чоткыдо лисш.

- Тугеже айдемс пёртым тыге ышташ вараксим деч тунсмын?

- Тыгак лектеш. Мўнгешла лийын оккерт, всет вараксим шонсн ок мошто, тыге ышташ пўртўс кўшта. Улыт эше сср вараксим-влак, нуно пыжашым тура ссрш кўнчат, рожым ыштат. Почангылаш йўнан лийже манын, пўртўс нунылан почымат кўчыкыракым пўлеклен.

Шижыда? Тыште памаш лўм шочмо веле огыл, а мыняр у палымаш, у умылымаш, пўртўсын илыш философийже! Владимир Гордесевичим мокталташ веле ко-деш.

"Тыгеже ожно памаш кажне сшыи лийын, сандене посна лўм шўдынат огыл, очыни, нуным калык "кыне ваке" манын", - тидым Герасимов Константин Сергесвич (1940 йиыште шочын) палсмыдыш.

А такше Кораксола энгер (Уртёмка) воктене волакан памаш кызыт кокыт уло. Вараксим памашыже моткоч яндар, тамле вўдан, "шнуй вўд" манын, пошкудо татар ялла гычат чўчыкыдынак атылашке темен каят. Крешене кечыланат вўд дек тушко коштына.

Тск памашшинча вўдшым чарныде йоктара, мемнам йўкта, пукша, эрыкта, яндарешта, эмла. А ме, пўртўс юмо айдемс тукуым тек тўткын арала манын, вўдонлан тыге пелсштена: "Вўд кува-кугыза, памаш кува-кугыза, тау, вўд поянлыкда эре сшаралт шогыжо". Шкаланна сай тазалыкым, эсенлыкым, ласкалыкым, куштылгылыкым йодына, а пиалым кажныже шке куйушыжо дене кслшышын чога, тапта. "Аш лийже!" - манын, яндар вўдым подылына. Тауштен, шкже пўлек шотсш пелсдышым але лышташым пыштсш, а кызыт чылажат окса дене висалтсш, эсогыл памаш вўдат. Пазар саманын тўняумылымашыже тыгайрак дыр?

Вуйыштыл **Е.АЛЕКСЕЕВА.**
Тошметсола.